न चाप्यलब्धं लिप्सेत मूलेनातिदृढे सति । न हि दुर्ब्बलमूलस्य राज्ञो लाभो विधीयते ।
यस्य स्फीतो जनपदः सम्पन्नः प्रियराजकः । सन्तुष्टः पुष्टसचिवो दृढमूलः स पार्थिवः ।
यस्य योधाः सुसन्तुष्टाः सान्त्विताः सूपधाःस्थिताः । अल्पेनापि स दण्डेन महीं जयति पार्थिवः । २५२५
पौरजानपदा यस्य भूतेषु च दयालवः । सधना धान्यवन्तश्च दृढमूलः स पार्थिवः ।
प्रतापकालमधिकं यदा मन्येत चात्मनः । तदा लिप्सेत मेधावी परभूमिधनान्युत ।
भोगेषूद्यमानस्य भूतेषु च दयावतः । वर्द्धते त्वरमाणस्य विजयो रक्षितात्मनः ।
तच्चेदात्मानमेवं स वनं परशुना यथा । यः सम्यग्वर्त्तमानेषु स्वेषु मिथ्या प्रवर्त्तते ।
नैवद्विषन्तो हीयन्ते राज्ञो नित्यमनिघ्नतः । क्रोधं निहन्तुं यो वेद तस्य द्वेष्टा न विद्यते । २५३०
यदार्य्यजनविद्विष्टं कर्म्म तच्चाचरेद्बुधः । यत्कल्याणमभिध्यायेत्तच्चात्मानं नियोजयेत् ।
नैवमन्येऽवजानन्ति नात्मना परितप्यते । कृत्यशेषेण यो राजा सुखान्यनुबुभूषति ।
इदं वृत्तं मनुष्येषु वर्त्तते यो महीपतिः । उभौ लोकौ विनिर्ज्जित्य विजये सम्प्रतिष्ठते ।
॥ भीष्म उवाच ॥ इत्युक्तो वामदेवेन सर्व्वं तत् कृतवान्नृपः । तथा कुर्व्वंस्त्वमप्येतौ लोकौ जेता न संशयः ।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि राजधर्म्मानुशासनपर्व्वणि वामदेवगीतासु चतुर्नवतोऽध्यायः ॥ ९४ ॥
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ अथ यो विजिगीषेत क्षत्रियः क्षत्रियं युधि । कस्य विजये धर्म्मो ह्येतत् पृष्टो ब्रवी हि मे । २५३५
॥ भीष्म उवाच ॥ ससहायोऽसहायो वा राष्ट्रमागम्य भूमिपः । ब्रूयादहं वो राजेति रक्षिष्यामि च वः सदा ।
मम धर्म्मबलिं दत्त किं वा मां प्रतिपत्स्यथ । ते चेत्तमागतं तत्र वृणुयुः कुशलं भवेत् ।
ते चेत्क्षत्रियाः सन्तो विरुध्येरन् कथञ्चन । सर्व्वोपायैर्नियन्तव्या विकर्म्मस्था नराधिपाः ।
अशस्त्रं क्षत्रियं मत्वा शस्त्रं गृह्णात्यथापरः । त्राणायाप्यसमर्थन्तं मन्यमानमतीव च ।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ अथ यः क्षत्रियो राजा क्षत्रियं प्रत्युपव्रजेत् । कथं स प्रतियोद्धव्यस्तन्मे ब्रूहि पितामह । २५४०
॥ भीष्म उवाच ॥ नैवासन्नद्धकवचो योद्धव्यः क्षत्रियो रणे । एक एकेन योध्यश्च विसृजेदक्षमं यथा ।
स चेत् सन्नद्ध आगच्छेत् सन्नद्धव्यं ततो भवेत् । स चेत् ससैन्य आगच्छेत् ससैन्यस्तमथाक्रयेत् ।
स चेन्निकृत्या युध्येत निकृत्या प्रतियोधयेत् । अथ चेद्धर्म्मतो युध्येद्धर्म्मेणैव निवारयेत् ।
नाश्वेन रथिनं याया दुदियाद्रथिनं रथी । व्यसनेन प्रहर्त्तव्यं न भीताय जिताय च ।
इषुर्लिप्तो न कर्णी स्यादसतामेतदायुधं । यथार्थमेव योद्धव्यं न क्रुध्येत जिघांसतः । २५४५
निघ्नाणो नाभिहन्तव्यो नानपत्यः कथञ्चन । भग्नशस्त्रो विपन्नश्च कृत्तज्यो हतवाहनः ।
चिकित्स्यः स्यात् स्वविषये प्राप्तो वा स्वगृहे भवेत् । साधूनान्तु यदा भेदात् साधुस्येद्व्यसनी भवेत् ।
निर्व्रणश्च स मोक्तव्य एष धर्म्मः सनातनः । तस्माद्धर्म्मेण योद्धव्य मिति स्वायम्भुवोऽब्रवीत् ।
सत्सु नित्यं सतां धर्म्मन्तमास्थाय न नाशयेत् । यो वै जयत्यधर्म्मेण क्षत्रियो धर्म्मसङ्करः ।
आत्मानमात्मना हन्ति पापो निकृतिजीविनः । कर्म्म चैतदसाधूनामसाधुं साधुना जयेत् । २५५०